

Polyuvana L.A. Disappearance of an accountant with the development of artificial intelligence.

The article substantiates the role of the accounting profession, identify potential threats to the emergence and development of artificial intelligence on the disappearance of the profession of accountant, site accountant in the activity of enterprises in modern conditions of development of information technologies. Scientific novelty is the problem of identifying the impact of artificial intelligence on the accountancy profession. The realization that the AI will not destroy the profession, is of considerable research interest. Prospects of further studies lie in the improvement of detailed research questions the professionalism of the accountant.

Keywords: *accountant, artificial intelligence, information technology.*

Рецензент: Маренич Т.Г., д.е.н., професор

УДК 336.221.4

**ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ
ПОДАТКОВИХ СИСТЕМ**

**РИЖИКОВА Н.І., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. З часів обрання Україною зовнішньополітичним пріоритетом інтеграцію до ЄС особливої актуальності набуло питання приведення нормативно-правових актів нашої держави у відповідність до законодавства ЄС. Податкове право є однією з галузей національного законодавства, яке Україна зобов'язалася узгодити із європейським інтеграційним правом.

Відповідно до Конституції України (ст.1) Україна є соціальною правовою державою [1]. Отже, її податкова система має відповідати вимогам соціальної держави щодо рівня фінансування суспільних благ, із визначенням відповідно до цього рівня перерозподілу ВВП, який забезпечуватиме формування фінансових ресурсів, достатніх для виконання конституційно закріплених функцій держави та гарантій громадян на достатній життєвий рівень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тему оподаткування в європейських країнах з розвинутою ринковою економікою широко

висвітлювали вітчизняні вчені А.В. Головач [2], А.І. Крисоватий [3], О.М. Міночкіна [4], Соколовська [5], Т.Л. Томнюк та ін. Проте мало дослідженими залишаються податкові реформи країн ЄС в умовах останніх кон'юнктурних змін.

Формулювання цілей статті. Розглянути та проаналізувати європейський досвід реформування податкових систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Європейський Союз (ЄС) на сьогодні є одним із провідних економічних центрів сучасного світу, що здійснюють вплив на розвиток економічних відносин як на регіональному, так і глобальному рівнях.

Європейський Союз – це злиття господарств окремих країн у єдиний відтворювальний механізм, тобто формування єдиного міждержавного управління. Результатом такого процесу є ринок, на якому витрати виробництва нижчі порівняно з національними ринками інтегрованих країн.

Процес поступової передачі функцій національної держави в галузі регулювання економіки на наднаціональний рівень, що активно розвивається в Європі, – об'єктивне відображення реалії феномену транснаціоналізації високорозвинутої економіки відносно малих у своїй більшості європейських країн. Не випадково економічна інтеграція перемістилася саме на європейський континент [6].

З 1980 р. Європейський Союз розпоряджається власними коштами незалежно від бюджетів країн, що входять до його складу. Цей факт надає адміністративним органам ЄС великий ступінь незалежності. На 2016 рік на бюджеті видатки ЄС закладено у розмірі 144 млрд євро, дохідна частина бюджету становить 155 млрд.

Доходи бюджету Європейського Союзу складаються із: ввізних мит, що компенсують різницю в цінах на сільськогосподарські продукти в країні імпортерів та на зовнішньому ринку, мит за загальним митним тарифом, окрім мита Європейського об'єднання вугілля і сталі, певної частини відрахувань від податку на додану вартість та інші кошти [7].

Видаткову частину бюджету Європейського Союзу становлять такі витрати:

- 1) субсидії й інші витрати за сільським господарством (майже 73%);
- 2) субсидії на впровадження в життя регіональної політики, тобто на надання фінансової підтримки менш розвинутих регіонам (5,8 %);
- 3) витрати із субсидування наукових досліджень і дослідно-

конструкторських розробок, фінансовані кошти, що виділяються на енергетику, промисловість і транспорт (2,6 %);

4) економічна допомога країнам, що розвиваються (3,8 %);

5) адміністративні витрати (4,7 %);

6) інші витрати (8,5 %).

Для податкової політики Європейського Союзу характерні такі особливості:

1) зниження податкових ставок із одночасним зменшення податкових пільг з метою стимулювання економіки та забезпечення ефективного розподілу ресурсів;

2) зменшення прогресивності й перехід до пропорційного оподаткування доходів;

3) підвищення згідно з концепцією нейтральності ролі непрямих податків;

4) регулювання зовнішніх ефектів, наприклад, стимулювання споживання екологічно чистих видів палива;

5) стимулювання окремих пріоритетних секторів економіки, зокрема, малого бізнесу, внутрішньо-фірмових досліджень і розробок;

6) створення пільгових опадних схем.

Найгострішою проблемою для Європейських країн є високий рівень безробіття, зумовлений, відповідно до поширеної думки, надмірним податковим тягарем. У Європі в середньому податки становлять майже 40% ВВП, а рівень безробіття досягає 10 %.

Прийняті або запропоновані на розгляд Ради ЄС заходи стосуються тільки принципів системи оподаткування і податкової бази, відсоткова ставка як гнучкій елемент залишається в підпорядкуванні національної влади. Зусилля органів ЄС зосередилися на двох головних напрямках: 1) гармонізації ставок ПДВ і впровадження акцизних податків; 2) уніфікації податків на доходи від цінних паперів і депозитів у банківських установах [8].

У більшості Європейських країн максимальні надходження у бюджет забезпечують особисті прибуткові податки, при цьому в Данії за рахунок цього податку формується більше всіх податкових надходжень.

Податки на прибутки корпорацій становлять значно меншу частку державних доходів, особисті прибуткові податки. Європейські країни поділяють на три групи залежно від діючих у них систем оподаткування прибутку, що розрізняються за способом

оподаткування частки, що розподіляється, і частки, яка не розподіляється:

1) у Нідерландах, Швеції, Швейцарії, Люксембурзі й Іспанії діє класична система, згідно з якою частина прибутку, що розподіляється, і частина прибутку, котра не розподіляється, оподатковуються за єдиною ставкою, що призводить до подвійного оподаткування доходу (ця система також діє в США, Австралії та Новій Зеландії);

2) у Великій Британії, Франції, Бельгії, Данії, Ірландії й Італії застосовується так звана система умовного нарахування, у процесі якої до всього прибутку застосовується єдина ставка податку, але під час виплати дивідендів, сплачена компанією частка податку акціонерам, компенсується;

3) в Австрії, Фінляндії, Греції та Норвегії зазначені вище частини прибутку оподатковуються за різними ставками.

Німеччину складно віднести до якої-небудь групи, оскільки тут застосовується комбінована система: ставки податку на частини прибутку різні, але при цьому акціонери одержують компенсацію під час розподілу дивідендів.

Частка надходжень від внесків на соціальне страхування істотно відрізняється за країнами. Вони є основним джерелом доходів у Франції, Німеччині, Іспанії й Австрії, а в Данії й Ісландії, навпаки, займають незначне місце. Їхня низька частка в Данії компенсується за допомогою надходжень від податків на доходи, а в Ісландії відшкодовується споживчими податками.

Значну частину державних доходів у всіх країнах формують непрямі податки – ПДВ і акциз. Цей вид податків переважає в Ісландії, Ірландії та Португалії. Велику роль відіграє податок на додану вартість, що діє у всіх країнах ЄС, він є характерною ознакою європейських податкових систем [9].

Із кінця 80-х років в Європейському Союзі ПДВ нараховується за єдиною системою, хоча зберігається значна диференціація за кількістю і рівнями ставок. Значно більша розбіжність в акцизах, особливо на вино й алкогольні напої. Усе це зумовлює значні відхилення у цінах на той самий товар у різних країнах, зловживання й обмеження конкуренції. З огляду на це, Європейська комісія запропонувала заходи з метою зближення ставок ПДВ і акцизів країн-учасниць у рамках програми створення єдиного режиму. Базовий рівень ПДВ визначено у межах 14–12 %, пільгові ставки встановлено

на продукти харчування, ліки та ін.

У світовій практиці непрямі податки стягуються на підставі двох принципів: 1) принципи країн надходження; 2) принципи країн призначення. Поняття "експортер — імпортер" у масштабі ЄС замінили не митним визначенням "постачальник — замовник". Угоди з експорту-імпорту між компаніями різних країн учасниць ЄС стали в один ряд з подібними операціями на національному рівні.

На основі аналізу змін у податкових структурах індустріально розвинутих країн, можна зробити висновок про зростання впливу процесів глобалізації та лібералізації на національну податкову політику. З 1989 р. практично у всіх групах країн спостерігається зближення податкових структур і в усіх видах податків простежується зменшення середнього відхилення. Результатом вільного переміщення капіталів і конкуренції за інвестиціями є зближення рівнів податкових ставок у всіх індустріально розвинутих країнах, що відображається на структурах податкових надходжень.

Висновки. Гармонізація оподаткування в ЄС — це процес, який має конкретні напрямки розвитку, свою динаміку. Європейські країни роблять спробу оптимізувати оподаткування (впроваджувати нові податкові технології на основі самооподаткування, підтримувати високий рівень соціальних стандартів тощо). Загальні тенденції оподаткування, що склалися в Європейському Союзі, мають стати орієнтиром для процесу адаптації податкових систем країн, які прагнуть вступити в ЄС. Наразі очевидно, що Україні необхідно швидше приєднатися до цього процесу, а ті сфери, які поки що найменш гармонізовані в ЄС, розвивати за власним «фіскальним сценарієм», тобто відповідно до моделі бюджетно-податкової політики, яку здійснює держава. Загальними пріоритетами повинні стати зменшення обтяжливості вітчизняної податкової системи, подальше скорочення податків та платежів, вирівнювання диспропорцій в оподаткуванні, зосередження на використанні інноваційних методів адміністрування, обмеження економічно необґрунтованих преференцій в оподаткуванні, удосконалення податкових інструментів стимулювання підприємництва, формування податкової культури та психологічного сприйняття бізнесом та населенням дій держави у сфері податкової політики.

Процес адаптації вітчизняної податкової системи до європейських стандартів повинен мати еволюційний характер і

напередодні нової хвилі світової фінансової кризи базуватися на економічній і політичній стабільності в країні.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA>.

2. Головач А.В. Моделирование влияния налоговых реформ на рынки товаров / А.В. Головач, Р.В. Прокопенко // Нове в економічній кібернетичі - Вип. 1 : Моделювання життєздатних фінансових систем. – Донецьк : Юго-Восток, 2011. – С.70 – 77.

3. Крисоватий А.І. Теоретичні домінанти і практика реалізації податкової політики в Україні / А.І. Крисоватий. – Тернопіль: Карт-бланш, 2005. – 375 с.

4. Міночкіна О.М. Управління інноваційними процесами в податковій системі на основі її життєвого циклу / О.М. Міночкіна // Вісник ДонДУЕТ. – 2004. – №3(23). – С. 231 – 237.

5. Соколовська А. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки / А. Соколовська // Фінанси України. - 2006. -№7. – С. 4-12.

6. Girard-Vasseur M., Guieze J.-L. Tax competition in EU15: what is the reality? / Ecoweek. Special Issue. – Paris: BNP Paribas, 2004. – 21 p.

7. Портер М. Конкурентное преимущество: Как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость / Майкл Е. Портер ; [пер. с англ.]. – М. : Альпина Бизнес букс, 2005. – 715 с.

8. Genser B., Reutter A. Fiscal Policy in Action. Moving Towards Dual Income Taxation in Europe // FinanzArchiv. – 2007.– Vol. 63. – No. 3. – P. 436–456.

9. Мацелюх Н.П. Оцінка впливу оподаткування на процеси ціноутворення (теоретичний аспект) / Н.П. Мацелюх // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. – 2001. – № 4. – С. 347-350.

References

1. Konstitutsiya Ukraine 28.06.1996 number od 254k / 96-VR. [The Constitution of Ukraine of 28.06.1996 number 254k / 96-VR.], zakon.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA> [in Ukrainian].

2. Golovach A.V., Prokopenko R.V. (2011). Modelling the impact of tax reforms on the markets for goods [Modelling the impact of tax reforms in the goods markets]. Nove in ekonomichniy kibernetitsi – New economic cybernetics. Donetsk: Yugo-Vostok, edition 1, pp. 70-77 [in Russian].

3. Krisovaty A.I. (2005). Teoretichni dominanti i practice realizatsii podatkovoi politiki in Ukraïni [Theoretical dominant practice and implementation of tax policy in Ukraine]. Ternopil: Carte Blanche, p. 375 [in Ukrainian].

4. Minochkina O.M. (2004). Upravlinnya innovatsiynimi processes in podatkoviy sistemi on osnovi ii zhittevogo cycle [Management of innovation processes in the tax system based on its life]. Visnyk DonDUET, No 3 (23), pp. 231-237 [in Ukrainian].

5. A. Sokolovska Teoretichni Ambush viznachennya podatkovih navantazhennya that rivnya opodatkovannya Economy / A. Sokolovska // Finansy Ukraine. - 2006. -№7. - S. 4-12. [in Ukrainian].

6. Girard-Vasseur M., Guieze J.-L. Tax competition in EU15: what is the reality? / Ecoweek. Special Issue. - Paris: BNP Paribas, 2004. - 21 p.

7. M. Porter, Competitive Advantage: How to achieve high results and ensure its sustainability / Michael E. Porter; [Trans. from English.]. - Moscow: Alpina Business Books, 2005. - 715 p.

8. Genser B., Reutter A. (2007). Fiscal Policy in Action. Moving Towards Dual Income Taxation in Europe. FinanzArchiv, Vol. 63, No 3, pp.436-456.

9. Matselyuh N.P. (2001). Otsinka vplivu opodatkovannya on processes tsinoutvorenniya (theoreticity aspect) [Assessing the impact of taxation on the processes of pricing (theoretical aspect)]. Naukova News Volins'ka sovereign universitetu im. Lesya Ukrainka – Lesya Ukrainian Scientific herald of Volyn National University, No 4, pp. 347 – 350 [in Ukrainian].

Рижикова Н.І. Європейський досвід реформування податкових систем.

В статті розглядаються напрями міждержавного співробітництва у податковій сфері в умовах поглиблення глобалізації світової економіки. Розглянуто структуру бюджету Європейського Союзу, склад видаткової та дохідної частин. Проаналізовані особливості податкової політики Європейського

Союзу, принципи оподаткування окремими видами податків в різних країнах. Обґрунтовано необхідність приведення нормативно-правових актів нашої держави у відповідність до законодавства ЄС. Висвітлені основні напрями адаптації вітчизняної податкової системи до загальноприйнятих норм і правил Європейської практики.

Ключові слова: Європейський Союз, податкова система, бюджет, оподаткування, видатки, доходи.

Рыжикова Н.И. Европейский опыт реформирования налоговых систем.

В статье рассматриваются направления межгосударственного сотрудничества в налоговой сфере в условиях углубления глобализации мировой экономики. Рассмотрено структуру бюджета Европейского Союза, состав расходной и доходной частей. Проанализированы особенности налоговой политики Европейского Союза, принципы налогообложения отдельными видами налогов в разных странах. Обоснована необходимость приведения нормативно-правовых актов нашего государства в соответствие с законодательством ЕС. Проанализированы особенности налоговой политики Европейского Союза. Освещены основные направления адаптации отечественной налоговой системы к общепринятым нормам и правилам Европейской практики.

Ключевые слова: Европейский Союз, налоговая система, бюджет, налоги, расходы, доходы.

Ryzhikova N.I. European experience of tax systems reform.

The article reveals the directions of interstate cooperation in tax sphere in the conditions of increasing globalization of the world economy. The structure of the budget of the European Union, along with the composition of its expenditure and revenue parts was reviewed. Peculiarities of the tax policy of the European Union's principles of applying the certain types of taxes in different countries were analyzed. The necessity of harmonization the regulations of our country in line with EU legislation was grounded. Highlights of main directions of adaptation Ukraine's tax system to generally accepted norms and rules of the European practice have been presented.

Keywords: European Union, the tax system, budget, taxation, spending, revenues.